

B084

tyråd vil skåne
banker, advoka-
r, læger og lig-
er ikke at kom-
vil skåne byen
og hans ideer.
LLS

HOLDNINGER TIL RESTAURERING OG BYFORNYELSE

Af Johannes Exner

Selvstændig praktiserende
arkitekt MAA.
Professor ved Arkitektskolen i Århus.
Født 1926.

I AALBORG
org er en gam-
gade til Vester-
en nu domine-
se. Et af disse er
opgange teg-
ve Hobro-arki-
en. Huset rum-
ger, men det
n me ne tre
alg og propor-
gjort, så huset
ligt stykke arki-
spekt for sine
Det er bybyg-
olemisk, men
er ikke usæd-
være årsagen
ejningsbesvær.
til en præmie-
ned Arkitektu-
bliver ved no-
OL

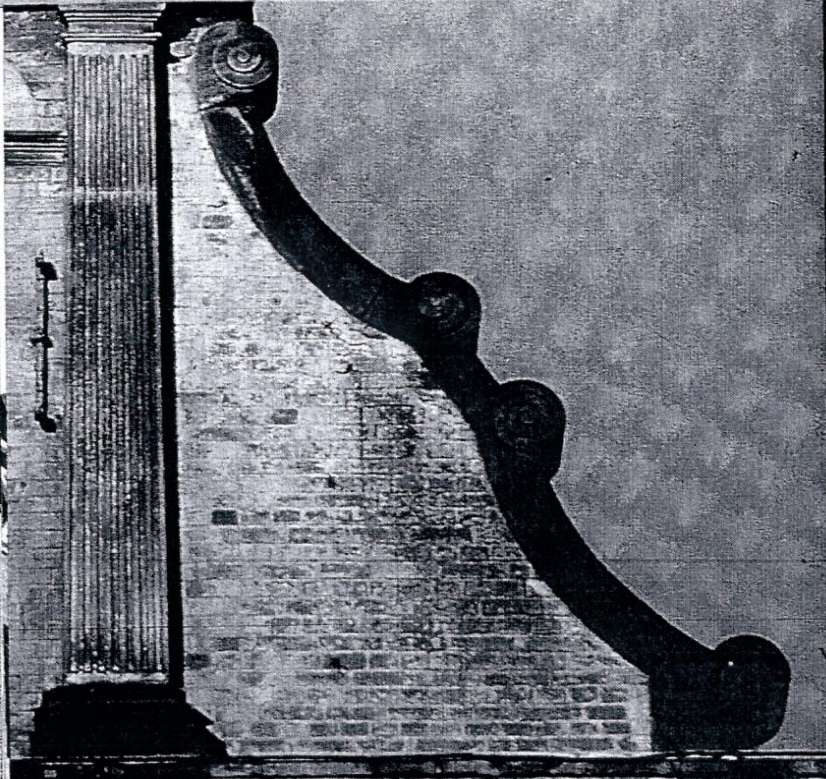

Palads som maleren Poul Gernes har tarvesat - og som Exner mener burde flyttes indenfor i Tivoli.

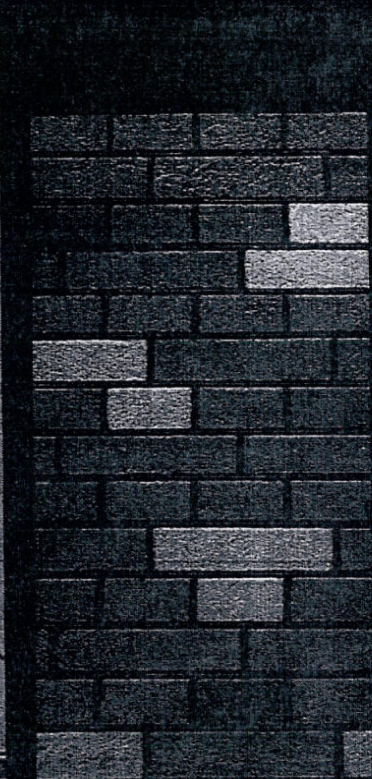
Der er gået mode i by- og bygningsplejen. Vore gamle bygningsmiljøer er mere end nogen sinde før under offentlighedens og politikernes bevågenhed. Tidligere var det kun museumsfolk, nogle få arkitekter og borgere, der kæmpede for historiske bygningers bevaring. Engagementet og seriositeten var stor, ressourcerne små. Man koncentrerede sig om de fineste bygningsmonumenter, som blev fredet og restaureret, også med det formål at «føre bygningen tilbage til oprindelig stil». Det var kostbart, og set med vore øjne, ofte ødelæggende for bygningernes poesi og historiske autenticitet.

Selv om denne 1800-tals holdning stadig findes, er der udviklet mere nuancerede opfattelser under påvirkning af nye impulser.

Funktionalismens tese om arkitekturens logik kræver, overført på historiske bygninger, bevaring af deres egen - på bygningen aflæselige, autentiske - livsberetning og fortsat meningsfulde liv. Sammen med græsrodsbevægelsernes protester mod saneringer og gadeudvidelser, samt den voksende erkendelse af økologiens nødvendighed, er opmærksomheden blevet rettet mod de mere anonyme bygninger og deres betydning for byarkitektoniske kvaliteter og menneskelige miljøer. Begge holdninger den ældre, snævrere, akademisk og kunsthistorisk prægede, og den nyere, humanistiske, fagligt nuancerede - findes blandt arkitekter, i organisationer og offentlige administrationer, der varetager by- og bygningsplejen. Gennemgå-

Murdetaljer af Holmens Kirke før (venstre) og efter (højre) restaurering.

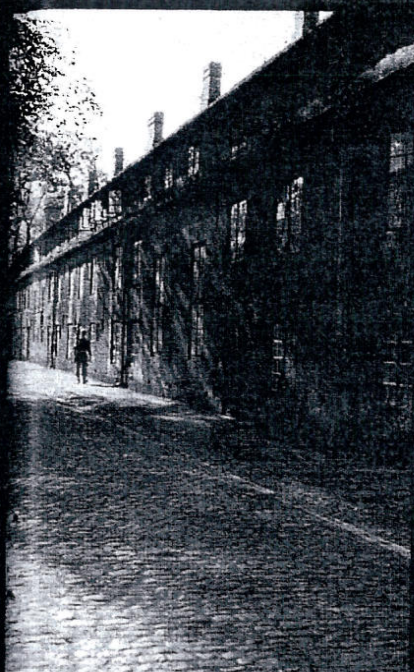

ende afspejler de konkrete resultater en tilsvarende usikkerhed og manglende viden.

Man kan pege på en tredje gruppe, som imidlertid ikke kan tilskrives en egentlig faglig holdning. Gruppen, der er stor og indflydelsesrig, består af entreprenører og teknikere, som p.g.a. stagnation i nybyggeriet har kastet sig over den historiske bygningsbestand og nu byfornyende bolttrer sig i stilhistoriske detaljer, modeprægede renoveringer og vulgære «restaureringer».

Facaderenovering i forbindelse med byfornyelse og restaurering er populært. Det sælger. Men mange huse mister patina og historisk slid, bliver «pæne» eller triste. Andre får kulører og bliver hidsige. «Skagengult» har nu bredt sig uden for Nordjylland. Palæsteatret burde flyttes indenfor i Tivoli. Kastellets bygninger, som før besad militær identi-

tet, ligner en modelby. Det kgl. Teater er i alvor foreslået malet i farver. Holmens Kirkes facader, som fremstod i lette, kølige grå og rødlige nuancer på smukt patinerede facader fra 1870'erne, er korrekset til «renaissance», og ligner et dukkehustapet og Galle & Jessen på højkant. På Nytorv ses uheldssvangre pudsprøver på facaderne på C.F. Hansens Domhus, som poetisk bærer et historisk slid, der kunne være hentet lige ud af det dramatiske Rom, vi elsker, men som italienerne er ved at ødelægge med pænhed. Mon Mogens Lassens nyligt fredede huse skal have samme tur? På Fyn maltrakteres Brahe Trolleborg til et udseende, som slottet aldrig har haft. I Århus har man skamferet stadsarkitekt Alfred Mogensens bebyggelse Strandparken fra 1930'erne med samme kedelige farve på alle blokkene, der før var varierede i fine sarte far-

Kastellet før (venstre) og efter (højre) restaurering.

gl. Teater er i
 olmens Kirkes
 kølige grå og
 erede facader
 renaissance»,
 Gøye & Jessen
 heldssvangre
 C.F. Hansens
 historisk slid,
 af det dramati-
 italienerne er
 Mon Mogens
 I have samme
 Trolleborg til
 har haft. I År-
 arkitekt Alfred
 ndparken fra
 farve på alle
 fine sarte far-

ver. Endnu alvorligere arkitektoniske konse-
 kvenser ses i forbindelse med den nye isole-
 ringsmetode med pladebeklædning af
 husenes facader.

Vil igangværende studier og oplysningsak-
 tiviteter rundt om føre til bedre resultater?
 Boligstyrelsens instruktive udstilling «Byfor-
 nyelse for fremtiden» er interessant. Selv om
 ikke alle idéforslag forekommer lige vellyk-
 kede, er det principielt rigtigt fortrinsvis at
 benytte sig af «adderinger» (her karnapper, al-
 taner, udestuer) til de viste ejendomme frem
 for «subtraheringer» (som ved restaureringen
 af Brahe Trolleborg). Tværtimod opstår må-
 ske et rigere arkitektonisk spil ved at lade
 være. Lad prestige og trang til modeskift afre-
 agere på nye køkkener og baderum, de skif-
 tes alligevel ud hvert 30. år. Komplexiteten,
 der opstår, når nyt føjes til gammelt p.g.a.

brug og vedligeholdelse, er et selviøgeligt
 og inspirerende historisk fænomen.

På initiativ af miljøministeren er en rapport
 fra Planstyrelsen om fredning og restaurering
 på trapperne. Tør vi tro, at den også vil be-
 skæftige sig med bygningsmassen som hel-
 hed? Principielt burde der ikke være forskel
 på at reparere en facade, restaurere en histo-
 risk bygning eller byforny et ældre kvarter.
 De er alle detaljer i en større sammenhæng,
 og bliver alle før eller siden gamle og histo-
 riske. Tilsammen udgør de vor bygningskultur,
 beskriver dens kontinuitet, bestanddele og
 aflæselighed. Viden herom og kultiveret byg-
 ningsbehandling er den bedste forudsæt-
 ning for by og bygningsplejen, hvad enten
 man kalder det restaurering, renovering eller
 byfornyelse, eller administrerer den under to
 forskellige ministerier.